

II. Olieforureningens karakter

Omfang

Det er ikke muligt at sætte eksakte tal på de mængder olie der ulovligt udledes i danske farvande årligt. Af samme grund er det ikke muligt at give et nøjagtigt bud på udviklingstendenserne. På den anden side er det dog muligt at belyse problemets karakter med nogle eksempler, som trods alt indirekte siger noget om antal og fordeling af olieforureninger, samt antyder en udviklingstendens.

Statens og kommunernes udgifter til strandrensning efter olieforurening - hvor staten refunderer halvdelen af udgifterne - er faldet siden 1995. I 1995 brugte staten og kommunerne omkring 4 mio. kr., i 1996 omkring 2 mio. kr., og i 1997 er der brugt omkring 1,4 mio. kr.

Desuden viser en nylig undersøgelse over antal olieindsmurte fugle i perioden 1984-1995, at der er sket et fald i antal olieindsmurte fugle i Østersøen og i Kattegat, mens der ikke er konstateret et tilsvarende fald i Skagerrak og Nordsøen.

Endelig har antallet af meldinger til Søværnets Operative Kommando over observerede olieforureninger i danske farvande i de sidste 5-10 år på trods af en stigende skibstrafik ligget nogenlunde konstant på ca. 400 om året.

I 1996 var der ca. 100 meldinger fra Mærsk om meget små olieudslip fra boreplatforme, ca. 20 meldinger fra grundstøtte skibe, hvor der kunne være fare for olieudslip, samt ca. 15 meldinger om ilanddrevet olie på Vestkysten, hvor der blev foretaget strandrensning af de lokale myndigheder.

Resten af meldingerne, det vil sige over halvdelen af alle meldinger, omfattede enten let olie/diesel, der fordamper eller mudder/ alger/strømskel, hvor der altså ikke var tale om olie.

Disse tal viser, at de foranstaltninger, der er iværksat i Danmark og i samarbejde med andre lande omkring Østersøen og Nordsøen for at modvirke olieforureninger, rent faktisk har haft en præventiv virkning. Der forekommer dog stadig en række ulovlige udtømminger af olie især i Nordsøen og hermed også forureninger af Vestkysten.

Effekter

Oliespild på havet truer havmiljøet, herunder såvel økologisk vigtige områder og fiskeriet som

områder udlagt til rekreation og turisme. Indsatsen mod olieforurening af havet har derfor til formål, at begrænse olieforureningens indvirkning på naturen, herunder fuglelivet samt dens negative indflydelse på turismen. Råolie og de forskellige olieprodukter omfatter vidt forskellige komponenter med vidt forskellige egenskaber både i forhold til deres farlighed og i forhold til den nedbrydning som finder sted i havet. Desuden påvirker olie dyr og planter i havet ved dels at indsøle og kvæle dem, dels ved at udøve en giftvirkning, som kan være øjeblikkelig ved høje oliekoncentrationer eller for eksempel medføre ændringer i adfærd og fødeoptagelse ved lavere koncentrationer.

Fugle er mere udsatte end andre dyregrupper ved olieforurening. Hos havfugle danner fjerdragten et effektivt vandskyende og varmeisolerende lag. Når en fugl kommer i berøring med olie, ødelægges dette beskyttende lag. Fjerene klister sammen. En olieplet på størrelse med en femkrone er om vinteren nok til at nedsætte varmeisoleringen, så fuglen dør. Havfuglene kan også få indre skader ved at optage olien med olieforurenede føde eller ved at pudse en olietilsolet fjerdragt. Skaderne er ofte så store, at fuglene kun har ringe chance for at overleve.

Fugledød i danske farvande forårsaget af olieforurening registreres næsten udelukkende i vinterhalvåret fra oktober til april, hvor betydelige dele af Nordeuropas dykandebestande overvintrer i danske farvande. Forureningen rammer først og fremmest edderfugl, sortand, fløjlsand og havlit. Og der er ingen klar sammenhæng mellem mængden af olie og antallet af fugle der omkommer. Der er ikke eksempler på at en bestand af danske ynglefugle er blevet udryddet på grund af olieforurening, men selv ved mindre olieforureninger kan betydelige dele af mindre bestande af danske vandfugle blive ramt og således blive sat alvorligt tilbage i mange år.

Et andet område, hvor olieforurening er meget iøjnefaldende er når større eller mindre oliemængder driver ind på badestrande. Umiddelbart forringer det strandens anvendelsesmuligheder indtil der er sket en rensning af det forurenede område. Dette kan selvsagt have en indflydelse på den rekreative udnyttelse af et område og dermed dets potentielle værdi som turistattraktion.

Når olie tilføres naturen fra naturlige eller menneskeskabte kilder starter der en række fy-